

EO WIJERSSTICHTING KIEST VOOR HET NOORDEN

Functie en vormgeving van stad en landschap in de volgende eeuw

Henk van Blerck

De Eo Wijersstichting is in 1985 opgericht ter bevordering van het ruimtelijk ontwerpen op een boven-lokaal schaalniveau. De stichting wil de visievorming op mogelijke ruimtelijke ontwikkelingen in Nederland op lange termijn stimuleren. Ze wil daarbij (vooral ook jonge) vakgenoten een kans geven hun ideeën los van concrete opdrachten te presenteren. Hiermee wil de stichting het gedachtegoed van prof. ir. Leonard Wijers (1924-1982) levend houden en uitdragen.

De kwaliteit die Wijers propageerde, als hoogleraar in Delft en als directeur van de Rijksplanologische Dienst, is niet alleen de ruimtelijke ordening van het meetbare; het ging hem ook om datgene dat de leefomgeving karakter en uitstraling geeft. Als belangrijkste middel om haar doelstellingen te realiseren ziet de stichting het eens in de drie jaar uitschrijven van een (ideeën)prijsvraag. De eerste vier prijsvragen: 'Nederland Rivierenland' (1986), 'Stad en land op de Helling' (1989), 'Het Stromende Stadsgebied, vormgeven aan de ecoregio Breda' (1992) en 'Inside Randstad Holland' (1995) waren een succes. De prijsvragen leverden een grote rijkdom aan ideeën op, waarvan een verheugend aantal hun weg hebben gevonden naar de planningspraktijk. De winnende inzending voor de eerste prijsvraag, *Plan Ooievaar*, heeft daarin een belangrijke

rol gespeeld. In één keer werd het vakgebied inhoud gegeven en zijn sindsdien begrippen als 'natuurontwikkeling' en 'casco planning' niet meer weg te denken.

Het Noorden: Neerland's kroon of strooien hoedje

Onder deze werktitel start het bestuur van de Eo Wijersstichting de voorbereiding van haar vijfde open ideeën prijsvraag. Deze zal in mei 1997 worden uitgeschreven en het winnende ontwerp zal in juni 1998 door de jury openbaar gemaakt worden. Van de deelnemers zal worden gevraagd een visie te ontwikkelen op vormgeving en functioneren van stad en landschap van het Noorden in de eenentwintigste eeuw.

Na een prijsvraag in het teken van de – het Groene Hart omvattende – metropolitane hectiek van de verstedelijking van de randstad, is deze keer gekozen voor het Noorden als plangebied. Het Noorden wordt vaak geschetst als een probleemgebied of als een soort afgeleide van het Westen; de problemen en de oplossingen voor die problemen worden dan ook in relatie met de randstad gezocht. Dit is wellicht onterecht, omdat het Noorden juist zoveel eigen kwaliteiten heeft. Ook in de noordelijke regio spelen allerlei grootschalige processen – die vaak met verstedelijking samenhangen – een cruciale rol in de ontwikkeling van de regio, maar het gebeurt in een 'gaaf' cultuurlandschap dat slechts enkele grotere steden omvat.

Deelnemers aan de prijsvraag zouden een ontwerp kunnen maken dat gebaseerd is op een selectieve groeistrategie, gekoppeld aan het compacte-stadmodel. Wellicht zien andere ontwerpers echter juist in

de dorpenidentiteit van het Noorden aanleiding tot een meer gespreide ontwikkelingsstrategie waarin de dorpenregio's plaats gaan bieden aan een 'hightech-multimedia-telewerk-communicatieve' samenleving. Wellicht zijn er nog andere benaderingen te bedenken.

Toekomst van Noord-Nederland

Dit soort prijsvragen werkt als een soort toekomstverkenning voor de regio. Mogelijke toekomstvisies worden door de deelnemende ontwerpers voorstelbaar gemaakt. Hoe werkt zo'n visie uit in de verschillende cultuurlandschappen, inclusief de steden, in het Noorden? Welke verschillende typologieën voor de vormgeving van rurale verstedelijkingsprocessen zijn er in die landschappen te ontwerpen? Welke aspecten, elementen en structuren in het bestaande landschap zullen beklijven? Hoe woont, werkt en recreëert men in de volgende eeuw? Hoe zijn communicatie, vervoer, water- en energievoorziening geregeld? Welke ruimtelijke consequenties heeft dit?

Het bestuur van de Eo Wijersstichting verwacht dat de resultaten van de prijsvraag ook relevant zullen zijn voor andere delen van Nederland en West-Europa. De keuze voor het Noorden is verder ingegeven door de gebleken belangstelling bij overheden, belangenorganisaties en instellingen in de regio, waardoor het mogelijk blijkt bij een reeks initiatieven in de regio aan te sluiten. Voor een organisatie die deze keer weer de vakgemeenschap en de beleidswereld wil bereiken, maar tevens aansluiting wil zoeken bij het publieke debat, is dit een groot voordeel. —

Henk van Blerck is coördinator van de Eo Wijersstichting